

A Kamaraterem és ékessége, Liezen-Mayer Sándor allegorikus rajza

Az 1986-ban megnyitott Liszt Ferenc Emlékmúzeum már önmagában is rengeteg különleges, nagy értékű tárgyat mutat be az érdeklődőknek, rajongóknak, de mindez a mellette található, múzeumon belülről és kívülről egyaránt megközelíthető Kamarateremmel válik egy egységgé, történeti egésszé.

A Kamarateremben napjainkban, ahogy egykoron Liszt Ferenc életében, matinékonzerteket is hallgathat a zenekedvelő közönség. Ezekon az eseményeken Liszt Ferenc mellett a tanítványai, az iskola diákjai is felléptek, gyakran lehetőséget kapva a színpadi közeg megismerésére, megszokására, majd életük első nyilvános koncertjének bemutatására.

A matinékonzertek hagyományát megőrizve a múzeum szervezésében immáron 35 éve töretlenül csendülnek fel dallamok, többnyire Liszt-művek, különböző zenei formációkban előadva. Olykor csak a zongora elbűvölő hangján, olykor zongora- és énekhanggal, olykor kamarazenekarral. Emellett könyvbemutatókat, lemezbemutatókat, előadásokat, kamarakonzerteket is szervezünk. A Kamaraterem szervezeti önállóságából adódóan a Múzeumtól független, zeneakadémiai eseményeknek is helyt ad, úgy, mint záróvizsgák, felvételik, doktoravatás, aranydiploma ünnepség, doktorandusz koncertek, valamint befogadott, külső szervezésű programok.

A Régi Zeneakadémia épületének felújítása és a lakásmúzeummá alakítása előtt az első emeleti apartman nyújtott biztonságot és nyugalmat adó otthont Liszt Ferencnek élete utolsó öt évében az 1880/1881-es tanévtől kezdve 1886-ban bekövetkezett haláláig, majd ezt követően teljesen más funkciót töltött be. Liszt egykori szolgálati lakásának szalonjából megközelítve a Kamaratermet egy egészen más látvány fogadta a belépőt. Az eredeti elrendezés szerint azért, hogy Liszt minél egyszerűbben és minél hamarabb köszönthesse közönségét, és elfoglalhassa helyét a zongoraszéken varázslatos zongorajátékának megkezdéséhez, szalonjából kilépve közvetlenül megközelíthette a kamaratermet, az ajtón kilépve szinte máris felléphetett a pódiumra. Az egykor pódiumon álló koncertzongorája, az 1880-ban készült Chickering-zongora ma megtekinthető a pávakék színű szalonban. Jelenleg rajta ékeskedik egy különleges, külön Liszt számára magyar és osztrák barátai és tisztelői által 1858-ban ajándéknak készítettetett ezüst kottatartó.

A felújítás után a termet fordított irányba rendezték be. A pódium áthelyeződött a szemközti oldalra, kialakításra került egy új művész-szoba a fellépő művészek részére, ezáltal függetlenül, leválasztva a múzeumtól. A Kamaraterem bútorainak tervezésére Mezey Gábort kérték fel, a falikarok és csillárok elkészítésére Tatár Imrét. Új, kényelmes, puha bársonyhuzatú székek kerültek be, de az oldalfalon lévő eredeti, különleges fapadok a mai napig használhatók. A színpadon a Chickering-zongorát felváltotta egy modernebb Steinway zongora.

A múzeumi szalonból a sorok közé lépve megpillanthatjuk a Kamaraterem ékességét, Liezen-Mayer Sándor gyönyörű rajzát. Eredetileg a pódium mögötti területet orgona foglalta el, de az újonnan kialakított pódium héttereként erre a rajzra esett a választás. Ez a rajz a közönség nagy részét elbűvöli. A koncertek végén gyakran fényképezkedik még a közönség, gondosan ügyelve arra, hogy a rajz a fotó középpontjába kerüljön. Különleges miliőt nyújt a csodálatos zene, a díszbe öltözött zenészek, a helyszín és ezt az amúgy is elbűvölő látványt e háttérkép tovább fokozza. A kép iránti érdeklődést erősítik a gyakori kérdések: ki készítette, mikor, mit ábrázol?

A közönség reakciója és bűvölete egy percig sem lep meg, hiszen én ugyanezt tapasztaltam első látogatásom alkalmával, miként lehet egy koncertterem ilyen szép, ily egyedi hangulatú, ahol koncert nélkül is szívesen elüldögélnék, élvezném a csendet, nézném a mesés rajzot, s gondolataimban megszólalna kedvenc Liszt-melódiám.

Munkám során gyakran teljesítek szolgálatot a koncertteremnél, amit nagyon szívesen teszek, hiszen közönségkapcsolati munkatársként így lehetőségem adódik személyesen is megtapasztalni, egyúttal látni a közönség örömteli arcát és elégedettségét, ráadásul újra és újra megpillanthatom a számomra is kedves rajzot. Ez a rajz maga a zene, a zene maga a rajz.

A Magyar Nemzeti Galériától kölcsönzött allegorikus kép Liezen-Mayer Sándor kései munkái közé tartozó függönyterv, az 1896-ban készített hannoveri színházfüggöny kicsinyített méretű szénrajza papíron ceruzával: 351,4 x 447,5 cm, míg az eredeti függönyméret 900 x 1200 cm. A kép középpontja a zene és az öröm, melynek mámorában múzsák és színházi momentumokat megjelenítő alakok veszik körbe a felhőn ülő, lantot tartó istent, Apollónt. A bal felső sarokban a fellegen bizonyára a történetírás múzsája látható, Kleió, mellette fekete ruhában a tragédia, dráma, gyász múzsája, Melpomené, jobb oldalon pedig az önfeledten táncoló múzsacsoport. A főszereplő középen Apollón babérkoszorúval és babérágakkal, mely Apollón és az énekesek szent növénye. Alsó részén a Marktkirche,

Hannover gótikus templomának 97 méter magas tornya és városképe húzódik, ami a méretbeli nagyságok miatt a pódiumparaván takarásában megbújik.

1. Liezen-Mayer Sándor: A hannoveri színház függönyterve, Budapest, Régi Zeneakadémia, Kamaraterem, Török Miklós fotója

II. Vilmos függönyadományozásának és a hannoveri színház megkeresésének köszönhetően nyílt lehetősége Liezen-Mayernek elkészítenie eme allegorikus kompozíciót, mert az előző, Artur Ramberg német festőművész által készített függöny megsérült, így szükségessé vált annak cseréje.

Liezen-Mayer nagy gyakorlattal, tapasztaltan vállalta el a felkérést, ugyanis a müncheni színház főfüggönyét 1865-ben már elkészítette, és tulajdonképpen ezt a korábbi, Gartner téri színházfüggöny kompozíciót alkotta meg újragondolva, annak architektonikus keretét elhagyva, Hannover nevezetességét megjelenítve, egységesebb színezéssel, csoporthangsúlyozással. Első függönye hatalmas népszerűsége tett szert, hiszen még a Vasárnapi Újság is hírt adott a magyar művész sikeréről.

Hessky Orsolya ekképpen írja le a hannoveri függöny alapjául szolgáló első függöny képi látványát:

„Liezen-Mayer – visszafogottabb személyiség lévén – egy kevésbé tobzódó kompozíciót hozott létre, kifejezetten tömör, dinamikus allegorikus jelenetet, amelyet a historizáló akadémikus festésmodor eszköztárával állított össze, míg maguk az alakok a függönyfestészet Liezen-Mayer által is ismert előképeiből léptek elő. A kompozíció középpontját Apolló alakja jelenti, akit olyan napsugaras glória vesz körül, amilyen a barokk vallásos kompozíciókon is megjelenik. A felhő körül, amelyen trónol, mitológiai figurák állnak, jobbra és balra a színházművészet és színjátszás allegóriái csoportosulnak. A tragédia, komédia, a zene és a táncművészet múzsái körül táncoló és muzsikáló amorettek lebegnek. Az alakokat szépen kidolgozott, két felső oldalon ívesen záródó architektonikus keret veszi körbe, amely táplálkozhatott a bécsi dekorativitásból, de mindenképpen annak visszafogott, megszelídült változata, s inkább a müncheni színpad keretéhez igazodik.”¹

2. Liezen-Mayer Sándor: A Gartner téri színház függönyének kompozíciós terve, 1865. In: Die Kunst unserer Zeit, 1899.
(reprodukción)

Színházi függönyt már a római és görög színházi előadásokon is használtak. A függöny hídként választja el a színház világot a valóságtól. A 18. században, a romantika korában a színházi épületek sokasodásával a függöny főfüggönnyé vált, kibővült funkciója. Elválasztó elemből díszletté vált, segítve a néző előadásra való hangolódását. Mitologikus, allegorikus témákat, városképeket jelenítettek meg a függönyökön, főként a római és görög kultúrából táplálkozva istenek és múzsák ábrázolásával. Ismét fontossá vált az esztétikum, az emberi értékek, a tökéletesség bemutatása, mely a római és görög kultúrkörből merített témákból fejthető ki leghitelesebben. Visszaérkeztek a Parnassushoz, a szépség, a tökéletesség, a halhatatlanság forrásához, a Parnassosz-hegyhez, mely a legtökéletesebb és legnagyobb tiszteletnek örvendő Apollón isten szent helye.

¹ Hessky Orsolya: „Azzal vagy egy, kit megragadsz”. Az irodalmi illusztráció XIX. századi történetének egy fejezete: Faust-illusztrációk, különös tekintettel Liezen-Mayer Sándor Faust-sorozatára, Doktori-disszertáció, ELTE Bölcsészettudományi Kar, Budapest, 2015, 173. oldal

3. A Parnassosz-hegy

A hegyről ered a költészet forrása, a Kasztalia, mely a múzsák kedvelt helye. Itt élt békében Apollón és a kilenc múzsája. Apollón Zeusz és Létó gyermekeként a Nap, a rend, a költészet, a jóslás, a zene, a tánc, a művészetek, az íjászat, a gyarmatosítás, a pestis és a gyógyítás istene, a múzsák vezetője. Apollón és múzsáinak megjelenítése nemcsak a függönyfestészet terén volt kedvelt, Raffaello *Parnasszusa* az egyik legismertebb e témában.

4. Raffaello Santi: Parnasszus

Adam Friedrich Oeser német festő, szobrász nevéhez köthető a függönyfestészet megteremtése és megismertetése, mintaként szolgáló legismertebb főfüggönye még tanítványát, Goethét is versírásra ihlette. Oeser alapozta meg a függönyfestészet térhódítását, aki ideálként szolgált Makart számára is. A műfaj virágkora mintegy 150 évig tartott, kezdeti népszerűsége észrevétlenül elhalványult és a háborús pusztítások miatt sajnos az épületekkel együtt az elkészített függönyök is megsemmisültek.

Liezen-Mayer bécsi tanulmányai alatt ismerkedett meg a függönyfestészettel, legfőképpen példaképe, Makart munkásságán keresztül, aki ekkor festette meg a mai Ringtheater - akkori nevén Comische Opern - és a Stadtheater főfüggönyét. Munkáihoz olajfestéket használt, így az elkészült alkotások függönyként nem tudtak funkcionálni. Az olajfestészet ekkortájt kezdett elterjedni a festészetben. Részletgazdagsága, tónusossága és finomsága a lassabb technika által jobb kidolgozottságot és sötétebb színeket, fekete árnyalatokat eredményezett, melyet a lakkozás még csillogóvá is tett. Ez az új technika azonban a függönyfestészetben pont az ellenkező hatást váltotta ki.

A függönyökön a fekete árnyalatok egyáltalán nem mutattak jól, túlcsillogtak, idővel össze is mosódtak. Makart Comische Opern részére készített Bacchus és Ariadné esküvőjének ábrázolása ugyan függönyként nem állta meg helyét, azonban pályája legkiemelkedőbb műalkotása lett, és tulajdonképpen anyagfelhasználási tapasztalatlanságának köszönhetően maradt meg festményként az utókornak, ugyanis mindkét színház a tűz martalékává vált.

5. Makart: Bacchus és Ariadné, 1873-1874 Bécs, Österreichische Galerie Belvedere (reprodukción)

Liezen-Mayer Makart sikertelenségei ellenére is céltudatosan haladt előre pályáján. Csupán másfél évig volt a Bécsi Képzőművészeti Egyetem hallgatója, Karl von Blaas mesternél, nagybátyja, Edl Tivadar ajánlására, mégis rendkívüli eredményeket ért el, kiállítás rendezett Pesten, majd a Münchener Képzőművészeti Akadémián folytatta tanulmányait. Előbb az antik osztályban, majd az igazgató tanítványaként tanulta szakmáját.

Felvételét a *Mária és Erzsébet Nagy Lajos király sírjánál* című történelmi festményével nyerte el Karl von Piloty neves akadémikus, történelmi német festő osztályába, akinél igazi kiváltság volt tanulni.

6. Liezen-Mayer Sándor: Erzsébet és Mária Nagy Lajos király sírjánál 1835-ben (vázlat)

„Körülötte forgott minden. Osztálya volt az ígért földje. A növendékek legszebb – sajnos, sokszor hiú – álma volt az ő keze alá jutni. Mi több: az ő stílusa fölforgatta fél Európa művészetét. Elsősorban Münchenét. Mert ő általa lett az Akadémia az új müncheni stílus fellegvára.”²

Lyka Károly

Liezen-Mayer, Piloty első magyar származású tanítványaként, óriási sikereket ért el. Megnyerte az akadémia mindkét történelmi vázlatpályázatát, melyből az egyiket, a *Magyarországi Erzsébet szentté avatását* el is készíthette.

² Lyka Károly: *Magyar művészet Münchenben*, Corvina Könyvkiadó, Budapest, 1982

7. Liezen-Mayer Sándor: Magyarországi Erzsébet szenté avatása 1235-ben (vázlat)

Rendkívüli tehetsége nyilvánvalóvá vált. Munkásságának meghatározója a történelmi festészet iránti érdeklődése, melyet a színpadi világra jellemző kosztümös megjelenítéssel ábrázol, középpontba helyezve a történelem híres nőalakjait. Piloty képi világa, festészeti módja alapjaiban befolyásolta tehetségét, határozta meg fejlődését. 1877-ben lett a müncheni akadémia tiszteletbeli tagja sikeres Faust illusztrációs könyvéhez kapcsolódóan, majd 41 évesen, 1880-ban a stuttgarti Szépművészeti Akadémia igazgatója lett, 3 éven keresztül. Az Akadémiát e rövid idő alatt megreformált oktatásával népszerű művészeti központtá alakította át. Oktatói és művészeti tevékenységéért elismerésben részesült, első magyar művészként. 1883-tól visszatért tanulmányai helyszínére, Münchenbe, ugyanis felkérést kapott a történelmi, majd az egyházi festészeti tanszék vezetésére.

A magyar diákokat különös gondossággal oktatta, Liszthez hasonlóan személyes eszmecserékre biztosított lehetőséget, azonban nem saját lakásában, hanem az iskolán kívül bérelt különhelyiségben talált erre módot. A diákok bizalommal fordultak hozzá nemcsak tanulmányi kérdésekben, hanem lakhatási, tartózkodási problémáikkal kapcsolatosan is, tulajdonképpen bármiben kérhettek segítséget. Évről évre egyre több diák szeretett volna Liezen-Mayernél tanulni, népszerűsége folyamatosan nőtt.

Nemcsak oktatási módszerében, hanem magyarságtudatában is hasonlított Liszthez. A magyarországi festészet fejlődését, elterjedését fontosnak tartotta, munkáival képviseltette magát hazai kiállításokon, támogatta a honi festészeti mozgalom céljait, törekvéseit. Mindig is hangsúlyozta magyar származását, magyaros ruhákban járt, az itthoni népről beszélt. Gyakran járt vissza Győrbe, szülővárosába szüleihez, barátaihoz. Útlevél-megújítási kérelmét édesapja által évente beadta. Simor János győri püspök folyamatosan ellátta megbízásokkal, többek között a győri székesegyházban és a túskevári templom főoltárán is az ő munkája díszelg. 1872-ben kötött házassága révén ugyan bajor állampolgárrá vált, és 1880-tól, feladatainak növekedésével kevesebbszer tudott hazautazni, de az évek múlásával is

fontosnak tartotta hivatalosan megerősíteni a magyar állampolgárságát. Ennek érdekében még nagy betegsége ellenére is eljárást indított, melynek eredményeként több mint hat hónap várakozás után az akkori győri polgármester, Zechmeister Károly értesítette a magyar állampolgárságának megerősítéséről szóló határozatról 1897 októberében, ennek tudatában halt meg rá pár hónapra, 59 éves korában, 1898 februárjában.

Budapesten, 1934-ben a Városligetben sétányt neveztek el emlékére. Győrben, szülővárosában a róla elnevezett utca mellett emléktáblát is kapott, mely a Rákóczi Ferenc utcában található. A Magyar Nemzeti Galériában több illusztrációja és festménye megtekinthető. Az esztergomi Keresztény Múzeumban pedig a művészetét és munkásságát támogató Simor János hercegprímás arcképe is látható.

Liszt kortársaként, ahogy Liszt a zenei képzésre, oktatásra, művei által a magyar zeneművészet terjesztésére, fejlesztésére, minél szélesebb körű megismertetésére törekedett, Liezen-Mayer a festészet terén járt el hasonlóan, neve azonban munkásságához képest kevésbé vált ismertté.

8. Liezen-Mayer Sándor: Önarckép

Fontosnak tartjuk, hogy rajza által őrizzük és gondozzuk életpályáját, életművét és minél szélesebb körben megismertessük nevét művészetkedvelő közönségünkkel, hiszen e rajz kifejezi mindazt, amit a zene ad a földkerekségnek. Megmutatja a zene erejét, hatalmát és tökéletességét, amely hozzájárul a mindennapi élet békéjének és harmóniájának megteremtéséhez, mely nélkül üresebb, csendesebb, hangtalanabb lenne a világ.

„A zene kifejezi mindazt, ami szavakkal elmondhatatlan, mégsem maradhat kimondatlanul”

Victor Hugo

Készítette: Simonits Judit

Felhasznált források:

1. Bedő Mónika: *Egy híres győri festőművész: Liezen-Mayer Sándor (1839-1898)* – Várostörténeti puzzle 106. rész, Győr Könyvtárának Kulturális Magazinja/GyőriSzalon.hu
<https://www.gyoriszalon.hu/news/11121/66/Egy-h%C3%ADres-gy%C5%91ri-fest%C5%91m%C5%B1v%C3%A9sz-Liezen-Mayer-S%C3%A1ndor-1839-1898>
2. Hessky Orsolya: „*Azzal vagy egy, kit megragadsz*”. *Az irodalmi illusztráció XIX. századi történetének egy fejezete: Faust-illusztrációk, különös tekintettel Liezen-Mayer Sándor Faust-sorozatára*, Doktori-disszertáció, ELTE Bölcsészettudományi Kar, Budapest, 2015. 167-183. oldal
https://edit.elte.hu/xmlui/bitstream/handle/10831/32688/dissz_hessky_orsolya_filozofiatud.pdf?sequence=1∓isAllowed=y
3. Hessky Orsolya: Az alkalmazott és autonóm rajz összefonódása a képzőművészet határterületein: Liezen-Mayer Sándor két színházi függönytervéről. In: Hessky Orsolya: „*Azzal vagy egy, kit megragadsz*”. *Az irodalmi illusztráció XIX. századi történetének egy fejezete: Faust-illusztrációk, különös tekintettel Liezen-Mayer Sándor Faust-sorozatára*, Doktori-disszertáció, ELTE Bölcsészettudományi Kar, Budapest, 2015.
<http://real.mtak.hu/93972/1/080.2018.67.1.2.pdf>
4. Lyka Károly: *Magyar művészetlet Münchenben*, Corvina Könyvkiadó, Budapest, 1982
<https://www.magyarurir.hu/hirek/szo-es-kep-viszonya-liezen-mayer-faust-illusztracioi-magyar-nemzeti-galeriaban>
5. <https://mng.hu/noi-tortenelem-liezen-mayer-sandor-egy-keperol/>
6. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Apoll%C3%B3n>
7. https://hu.wikipedia.org/wiki/Liezen-Mayer_S%C3%A1ndor
8. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Parnasszosz>

Képek:

1. <http://real.mtak.hu/93972/1/080.2018.67.1.2.pdf>
Liezen-Mayer Sándor: A hannoveri színház függönyterve 1895 körül. Budapest, Magyar Nemzeti Galéria, Grafikai Osztály
Hessky Orsolya: „*Azzal vagy egy, kit megragadsz*”. *Az irodalmi illusztráció XIX. századi történetének egy fejezete: Faust-illusztrációk, különös tekintettel Liezen-Mayer Sándor Faust-sorozatára*, Doktori-disszertáció, ELTE Bölcsészettudományi Kar, Budapest, 2015. 31. oldal
2. *Liezen-Mayer Sándor: A hannoveri színház függönyterve, Budapest, Régi Zeneakadémia Kamaraterem* Török Miklós fotója
3. <http://real.mtak.hu/93972/1/080.2018.67.1.2.pdf>
Hessky Orsolya: „*Azzal vagy egy, kit megragadsz*”. *Az irodalmi illusztráció XIX. századi történetének egy fejezete: Faust-illusztrációk, különös tekintettel Liezen-Mayer Sándor Faust-sorozatára*, Doktori-disszertáció, ELTE Bölcsészettudományi Kar, Budapest, 2015, 29. oldal
4. <http://wikimapia.org/6945254/hu/Parnasszosz-hegy#/photo/687976>
5. <https://www.wga.hu/art/r/raphael/4stanze/1segnatu/3/parnass.jpg>
6. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b0/Makart_hans_der_triumph_der_ariadne.jpg
7. https://dka.oszk.hu/058300/058300/789_881_pix_Oldal_13_Kep_0001_nagykep.jpg
8. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/05/Liezen_Erzs%C3%A9bet_szentt%C3%A9avat%C3%A1sa.jpg
9. https://hu.wikipedia.org/wiki/Liezen-Mayer_S%C3%A1ndor#/media/F%C3%A1jl:Liezen-Mayer_Self-portrait.jpg